

مهم‌ترین رهنمایان هدایت انسان از نگاه امام خمینی(ره)

مدیر گروه عرفان پژوهشکده امام خمینی(ره) با بیان اینکه قرآن کریم در نگاه امام(ره) کتاب انسان‌سازی است...

مدیر گروه عرفان پژوهشکده امام خمینی(ره) با بیان اینکه قرآن کریم در نگاه امام(ره) کتاب انسان‌سازی است، اظهار کرد: در نگاه امام خمینی(ره) تقلیدهای کورکورانه، عادت‌های متعصبانه، اوهام و خرافات و دوری از تعالیم قرآن مهم‌ترین رهنمایان انسان هستند. از این جهت، امام خمینی، رسالت و وظیفه عالمان دینی را در این می‌دانند که برای هدایت و اكمال این میوه نارس که عصاره آفرینش است، اقدام کند.

فاطمه طباطبایی

به گزارش ایکننا، فاطمه طباطبایی، مدیرگروه عرفان پژوهشکده امام خمینی(ره) در همایش بین‌المللی «نقش اندیشه‌های عرفانی امام خمینی(ره) در شکل‌گیری انقلاب اسلامی ایران» که در دانشگاه ادیان و مذاهب برگزار شد، در سخنانی با طرح موضوع «ضرورت و رسالت حکومت اسلامی در اندیشه عرفانی حضرت امام(ره)» بیان کرد: در مورد ارتباط یا عدم ارتباط عرفان امام خمینی(ره) با شکل‌گیری انقلاب دو قول متفاوت وجود دارد و هریک از صاحبان این اقوال، استدلال‌هایی برای نظر و بیان خود دارند.

وی بیان کرد: منظورم از انتخاب این موضوع این نیست که ضرورت حکومت اسلامی فقط با مبانی عرفانی قابل اثبات است، بلکه بر این باورم، مبانی و خاستگاه اندیشه‌های عرفانی امام(ره) هم چنین ضرورتی را ایجاد می‌کند.

مدیرگروه عرفان پژوهشکده امام خمینی(ره) گفت: امام خمینی(ره) اهمیت دین و به خصوص دین اسلام را در هدایت انسان مطرح می‌کند و می‌فرماید: «اسلام یک مکتبی است که برای انسان‌سازی آمده است»؛ در این نگاه، اسلام برای تربیت و ساختن انسان هاست. انسانی که به صورت خدا خلق شده و دین را هم مجموعه‌ای از اخلاق، عقاید و احکام می‌دانند که درهم تنیده و از یکدیگر غیرقابل انفکاک است.

بیشتر بخوانید:

جمع «فتوحات» و «جواهر» کار رادمرد فحلی چون امام(ره)

وی با بیان اینکه در دیدگاه امام(ره) انبیا با هدف شکوفایی انسانیت و سعادت و رستگاری انسان آمدند، بیان کرد: در این دیدگاه، چنین انسانی از عالم طبیعت به ماوراء طبیعت تا مرتبه الوهیت سیر می‌کند. امام(ره) رسالت انبیا الهی را افزون بر نشر توحید و آموزش معارف الهی و هدایت و تعالی انسان، قطع ریشه کفر، شرک و دوگانه‌پرستی می‌دانند.

طباطبایی ادامه داد: از این جهت، امام(ره) وظیفه عالمان و جانشینان پیامبران(علیهم السلام) را در همان راستا تبیین می‌کنند؛ یعنی علما و اولیای ربانی و الهی هم وظیفه هدایت دارند، هم وظیفه تفهیم باطن و حقیقت دین و هم وظیفه آموزش حقایق دینی و نیز مسئولیت سیاست‌ورزی به جهت تدوین برنامه‌های منظم برای کاربردی‌سازی احکام الهی و مدیریت جامعه را براساس قانون الهی بر دوش دارند. بنابراین، در چنین باوری هر سازوکاری که به تحقق چنین رسالتی بینجامد، لازم و ضروری است.

وی تصریح کرد: در نگاه امام(ره) همه علوم از جمله علم توحید و توحید علمی، نقش مقدمه را برای حصول توحید قلبی ایفا می‌کند که این مهم با کوشش، تلاش و تذکر و سیر انفسی حاصل می‌شود. عبادات هم در نگاه امام(ره) مقدمه حصول معارف توحید و تجوید است. بخشی از علم فقه هم که به سیاست مدن، تدبیر منزل، تأمین بلاد و تنظیم عباد می‌پردازد، در نظر امام(ره) مقدمه اعمالی است که در اصول توحید دخالت تام دارد. بازهم امام(ره) می‌فرمایند که علم به منجیات و مهلکات در علم اسرار هم مقدمه‌ای برای پیراستگی نفس انسان که آن هم مقدمه حصول حقایق و معارف همچنین لایق ساختن نفس برای پذیرش جلوه توحید است.

مهم‌ترین رهنمایان انسان از نگاه امام خمینی(ره)

عروس امام راحل ادامه داد: این سخن در مکتب عارفان با عناوین شریعت، طریقت و حقیقت مطرح می شود و امام خمینی(ره) هم از به کاربردن این اصطلاحات عرفانی ابایی ندارند، اما تصریح می کنند که اگرچه شریعت، به حوزه ظاهر و اعمال جوارحی مربوط است و در مورد ارتباط انسان ها با یکدیگر و ارتباط با خدا و جهان بیرونی سخن می گوید، اما در واقع راه عبور و آستانه ورود به باطن دین است و تصریح می کنند که بدون رعایت شریعت و اصلاح ظاهر نمی توان به حقیقت راه یافت. شاید بتوان این نقطه را خاستگاه پیوند عرفان، فقه و سیاست دانست همان گونه که شریعت در نگاه عارفان ظاهر دین است و برای یافتن حقیقت دین باید آن را فراگرفت و از آن عبور کرد، فقه نیز در نگاه امام(ره) چنین است و متکفل زندگی انسان از گهواره تا گور است.

وی تأکید کرد: باید در آن اجتهاد کرد و از ظاهر احکام به باطن و اسرار آن پی برد و به پیوند ظاهر و باطن یعنی شریعت و طریقت توجه داشت. در قرآن کریم، خداوند در آیه ۶۶ سوره مائده می فرماید: «وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكْبَرُوا مِنْ قُوَّتِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ». میبیدی در ترجمه این آیه می گوید که شگفت آنکه عالمیان پیوسته در پی روزی فراخ و آرزوی لذات این دنیا هستند، لکن راه به دست آوردن نمی دانند و به تهیه اسباب آن راه نمی برند. اهل معرفت از این سخن خداوند استفاده می کنند و به پیوند و ارتباط شریعت و طریقت و حقیقت حکم می کنند و معتقدند خداوند می فرماید: اگر می خواهید رحمت و نعمت ما از بالا و نشیب و راست و چپ به تو روی کند، تو به طاعت ما روی آور و تقوا پیشه کن، روی در کار ما و فرمان ما آر تا ما کار تو درست کنیم که هرکس با خداست، خداهم با اوست و هرکس تقوا پیشه کند، روزی او بی حساب می رسد.

طباطبایی ادامه داد: بنابراین دین در نگاه امام، مجموعه احکامی است که انسان را از نعمت های ظاهری و باطنی برخوردار می کند و زندگی انسان را متناسب با شأن انسانی او تأمین می کند که به مثابه مزرعه ای برای زندگی ابدی و جاودانی آخرت است.

او به مقوله انسان در نگاه امام خمینی(ره) اشاره کرد و گفت: انسان در این دیدگاه، کسی است که خداوند برای هدایت او بهترین انسان های برگزیده خود را به سوی او گسیل کرده و پیامبران اولوالعزم را مأمور ابلاغ و رساندن پیام خود به همه انسان ها کرده تا هدایت شوند.

مدیرگروه عرفان پژوهشکده امام(ره) ادامه داد: قطعاً باور به حدیث قدسی «خلق آدم علی صوره» که مستمسک عارفان است و همچنین سخن خداوند که بعد از آفرینش انسان فرمود: «و تبارک الله احسن الخالقین» در رأی و اندیشه امام(ره) نسبت به انسان بی تأثیر نبوده است. امام(ره) انسان را مهم ترین موجودی معرفی می کند که خداوند با دو دست خود آفریده و با دارا بودن دو صفت ظلوم و جهور پذیرای امانت الهی شده و تاج کرامت بر سر نهاده است.

وی یادآور شد: انسان مدنظر امام خمینی(ره)، موجودی است دارای مراتب متفاوت و هرکدام از این مراتب وجودی برای شکوفایی و رسیدن به تعالی خود احتیاجاتی دارند و اسلام برای همه آن مراتب برنامه دارد؛ زیرا هدف اسلام و دین و رسالت انبیا، ساختن انسان الوهی است، تربیت انسانی که از اسفل سافلین تا اعلی علیین مجال حرکت دارد. امام(ره) متذکر می شوند که انسان حظ طبیعت، حظ برزخیت، حظ روحانیت، حظ عقلانیت و حظ الهیت دارد و اسلام برای تعالی همه این مراتب دستورالعمل دارند همانند میوه ناقصی که باید کامل شود و رسالت ادیان و عالمان دینی و جانشین پیامبران این است که همچون آنان با برپا کردن عدل، برای همه مردم به گونه ای برنامه ریزی و سیاست گذاری کنند تا این میوه ناقص را کامل کنند.

طباطبایی با بیان اینکه در نگاه امام خمینی(ره) قرآن کتاب انسان سازی است، افزود: در نگاه امام خمینی(ره) تقلیدهای کورکورانه، عادت های متعصبانه، اوهام و خرافات و دوری از تعالیم قرآن مهمترین رهنمایان انسان هستند. از این جهت، امام خمینی، رسالت و وظیفه عالمان دینی را در این می دانند که برای هدایت و اكمال این میوه نارس که عصاره آفرینش است، اقدام کند. در این نگاه، بدیهی است که ایجاد شرایط و مقدمات هدایت و برنامه ریزی واجب می شود.

وی یادآور شد: در نگاه امام خمینی(ره)، اولیا و علمایی که جانشینان پیامبرانند، همین رسالت را بر دوش دارند، پس باید اول در درون و سپس جهان بیرون، اقامه عدل و قسط کنند و بعد از آن، انسان ها را یاری و دستگیری کنند تا به کمک عقل و اختیار بتوانند قوس صعود را در حد مرتبه و استعداد خود بپیمانند.

عروس امام خمینی(ره) گفت: بدیهی است با این نگاه، ایجاد حکومت، یکی از مهمترین شرایطی است که عالم ربانی، تأسیس آن را ضروری می داند. به نظر می رسد، قرائت امام(ره) از دین و نگاه ایشان به احکام و اسرار احکام الهی و بایدها و نبایدهای شرعی و بینش عرفانی ایشان نسبت به منزلت و کرامت و وجهه الوهی و حقی انسان و ولایت او بر هستی، ضرورت بخش ایجاد حکومت می شود. در این نگاه، حکومت به عنوان بستر مناسبی برای رشد و صعود انسان و رسیدن او به ساحت الوهی دانسته می شود که البته در حد توان ضرورت پیدا می کند، برای عالمی که بتواند این را ایجاد کند؛ پس براین اساس بود که امام بر خود

لازم دانستند تا ابتدا ملت ایران را از فساد موجود در دستگاه حکومت آگاه کند و حاکمان را هم نسبت به خطاهایشان متوجه سازد. جمله «آقای شاه! من شما را نصیحت می کنم» را از امام شنیده ایم. این جمله و عمل امام بیانگر آن است که از جایگاه عالم ربانی وظیفه خود دانستند که با ایجاد حکومت و با استفاده از قوانین اسلامی، بستری مناسب برای هدایت و سعادت انسان ها به وجود آورند که با لطف خدا، توفیق الهی و همراهی مردم موفق به انجام خواسته خود شدند.